

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 16. marts 2023
Kontor: EU-retskontoret
Sagsbeh: Ida Elise Tommerup
Sagsnr.: 2017-629-0123
Dok.: 2674644

NOTITS

om domme mod Danmark afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og udtalelser fra FN's komitéer fra 18. marts 2022 til og med 1. marts 2023

1. Indledning

Danmark har tiltrådt en række individuelle klageadgange til internationale organer, herunder klageadgangen til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) samt til flere FN-komitéer.

Europarådets Ministerkomité har i anbefaling CM/Rec(2008)2 om effektive nationale procedurer for fuldbyrdelse af domme afsagt af EMD bl.a. anbefalet, at medlemsstaterne orienterer deres nationale parlamenter om opfyldelsen af domme afsagt mod Danmark af EMD i sager mod medlemsstaten.

Justitsministeriet udarbejder på denne baggrund årligt nærværende notat om domme mod Danmark afsagt af EMD.

Med henblik på at give et samlet overblik over domme og udtalelser mod Danmark fra internationale organer omfatter notatet endvidere udtalelser fra relevante FN-komitéer. Desuden omfatter notatet sager, hvor Danmark har intervenseret som tredjepart i sager ved EMD mod andre medlemsstater.

2. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

EMD har fra 18. marts 2022 til 1. marts 2023 afsagt fire domme i sager mod Danmark. EMD fandt i én af disse domme, at Danmark havde krænket EMRK (*K.K. og andre mod Danmark* (25212/21)). EMD traf endvidere beslutning om at afvise to sager mod Danmark. Danmark har herudover intervenseret som tredjepart i to sager mod andre medlemsstater.

Der verserer pr. 1. marts 2023 i alt 29 sager mod Danmark ved EMD.

2.1. Domme

EMD har fra 18. marts 2022 til 1. marts 2023 afsagt fire domme i sager mod Danmark. Det drejer sig om følgende sager:

- *Lings mod Danmark* (15136/20)
- *Mørck Jensen mod Danmark* (60785/19)
- *K.K. og andre mod Danmark* (25212/21)
- *Bjerg mod Danmark* (11227/21)

I sagen *Lings mod Danmark* (15136/20), fandt EMD ved dom af 12. april 2022, at Danmark ikke havde krænkede Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 10 (informations- og ytringsfrihed) ved at idømme klager 60 dages betinget fængsel for medvirken til selvmord og forsøg på medvirken til selvmord.

Klager er den tidligere læge og stifter af netværket Læger for Aktiv Døds-hjælp, Svend Lings, der via en hjemmeside havde ydet generel vejledning om, hvordan man kan begå selvmord ved hjælp af lægemidler.

Straffesagen angik klagers konkrete medvirken (i form af hhv. anskaffelse af medicin og konkret rådgivning) til to personers selvmord og en persons selvmordsforsøg. Klager blev i byretten og landsretten fundet skyldig i et forhold af forsøg på medvirken til selvmord, jf. straffelovens § 240, jf. § 21 ved i forening med en anden læge at have skaffet receptpligtig medicin til en tredje person (A) velvidende, at personen ønskede at begå selvmord. Personen overlevede selvmordsforsøget, da han misforstod vejledningen om, hvordan medicinen skulle indtages, og kom efterfølgende i psykiatrisk behandling.

Klager blev ligeledes fundet skyldig i to forhold af medvirken til selvmord, jf. straffelovens § 240. I det ene forhold ved at have skaffet medicin til en person (B) velvidende, at medicinen skulle bruges til personens selvmord, og i det andet forhold ved i en mailkorrespondance med en anden person (C) at have vejledt om metoder til at begå selvmord.

Ved dom af 23. september 2019 stadfæstede Højesteret landsrettens dom. For så vidt angår forholdene vedrørende person A og B var Højesterets dom enstemmig. For så vidt angår person C, hvor klagers medvirken udelukkende bestod i rådgivning af person C, fandt Højesterets flertal (tre ud af fem dommere), at klager havde foretaget en konkretiseret og væsentlig medvirken til personens selvmord, og at rådgivningen efter sin karakter ikke var straffri som følge af, at rådgivningen tog udgangspunkt i en generel vejledning, som var lovligt offentliggjort på Læger for Aktiv Døds-hjælps

hjemmeside. Efter flertallets opfattelse var der ikke grundlag for at fastslå, at domfældelse ville være i strid med EMRK artikel 10. Højesterets mindretal (to dommere) fandt derimod, at klageren skulle frifindes i forholdet vedrørende person C, idet klager ikke havde givet oplysninger, der ikke allerede fremgik af Læger for Aktiv Dødshjælps hjemmeside eller havde opfordret eller opmuntret person C til at begå selvmord, hvorfor deling af oplysningerne i sig selv ikke kunne anses for strafbar medvirken. Mindretallet fandt, at frifindelse også måtte anses for bedst stemmende med EMRK artikel 10.

EMD bemærkede indledningsvist i dommen af 12. april 2022, at staterne har en vid skønsmargin ved regulering af ytringsfrihed i sager vedrørende moralske spørgsmål, særligt hvor sagerne vedrører definitionen af liv. EMD bemærkede i den forbindelse, at medvirken til selvmord har været ulovligt i Danmark siden 1930, og at der ikke af EMD's retspraksis kan udledes en generel ret til medvirken til selvmord, ligesom det ikke er EMD's rolle abstrakt at skulle forholde sig til, om national lovgivning er i overensstemmelse med EMRK. EMD anførte, at det alene er EMD's rolle, at vurdere, om anvendelsen af straffelovens § 240 i den konkrete sag var nødvendig i et demokratisk samfund i medfør af EMRK artikel 10, stk. 2.

EMD fandt samlet, at den konkrete rådgivning, som klager havde ydet, var af specifik karakter og dermed ikke blot en generel oplysning om muligheden for at begå selvmord. Samtidig fandt EMD, at de danske domstole i deres vurdering havde inddraget relevante hensyn, som var tilstrækkelige til at fastslå, at indgrebet mod klagers ytringsfrihed kan anses for nødvendigt i et demokratisk samfund og står i rimeligt forhold til de tilstræbte mål, nemlig beskyttelse af sundhed, moral og andres rettigheder, og at de danske myndigheder havde handlet inden for deres skønsmargin under hensyntagen til EMD's retspraksis. Danmark havde derfor ikke krænket EMRK artikel 10.

I sagen *Mørck Jensen mod Danmark* (60785/19), fandt EMD ved dom af 18. oktober 2022, at Danmark ikke havde krænket EMRK artikel 7 (ingen straf uden retsregel) og artikel 2, stk. 2, i 4. Tillægsprotokol til EMRK (retten til bevægelses- og opholdsfrihed) ved at idømme klager seks måneders ubetinget fængsel for overtrædelse af straffelovens indrejse- og opholdsforbud i straffelovens § 114 j ved at have indrejst og opholdt sig i al-Raqqa-distriktet i Syrien for at kæmpe for Folkets Forsvarsheder (YPG) mod Islamisk Stat.

Klager blev i både byretten og landsretten fundet skyldig i forsætligt at have indrejst og taget ophold i al-Raqqa-distriktet i Syrien og dermed overtrådt indrejse- og opholdsforbuddet i straffelovens § 114 j. Højesteret stadfæstede

landsrettens dom og fandt, at straffelovens § 114 j efter ordlyden og forarbejderne også omfattede tilfælde som det foreliggende, hvor en person havde kæmpet *mod* en terrororganisation. Højesteret fandt også, at ophævelsen af bekendtgørelse nr. 1200 af 28. september 2016, hvorefter al-Raqqa-distriktet ikke længere var omfattet af straffelovens indrejse- og opholdsforbud, var en følge af en ændret faktisk situation i Syrien, der var indtrådt efter gerningstidspunktet, og som derfor beroede på ydre, strafskylden uvedkommende forhold, og klagers handlinger skulle derfor bedømmes efter den straffelovgivning, som var gældende på gerningstidspunktet.

EMD fandt i dommen af 18. oktober 2022, at straffelovens § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3, jf. § 1, stk. 1, nr. 1 i bekendtgørelse nr. 1200 af 28. september 2016 om forbud mod indrejse eller ophold i visse konfliktområder var tydeligt formuleret, og at det tilhørende kort gjorde det muligt at se, hvilke områder, det var ulovligt at rejse ind i. Samtidig fandt EMD, at formålet med straffelovens indrejse- og opholdsforbud var at undgå, at danskere rejste ind i det pågældende område, uagtet hvilket formål den pågældende havde for rejsen. Dermed fandt EMD, at det ikke var i strid med EMRK artikel 7 at bedømme klagers handlinger efter den straffelovgivning, som var gældende på gerningstidspunktet, idet formålet med loven var at straffe personer, der rejste til aktive kampzoner.

For så vidt angår retten til bevægelses- og opholdsfrihed i Tillægsprotokol 4, artikel 2, fastslog EMD, at der gælder en generel ret til at forlade sit hjemland, men at denne kan begrænses, hvis indgrebet er nødvendigt og proportionalt med det formål, som søges opnået med indgrebet. EMD fandt, at indgrebet i den pågældende sag var nødvendigt, idet begrænsningen drejede sig om et mindre område i et specifikt land, og der var tungtvejende samfundshensyn, der talte for indgrebet. Herudover bemærkede EMD, at personer kunne få dispensation fra indrejse- og opholdsforbuddet, hvis de havde et anerkendelsesværdigt formål. Samtidig fandt EMD, at de danske domstole havde lavet en grundig proportionalitetsafvejning under inddragelse af relevante hensyn, som EMD ikke havde anledning til at tilsidesætte.

EMD fandt samlet, at der hverken var sket en krænkelse af EMRK artikel 7 eller af EMRK Tillægsprotokol 4, artikel 2.

I sagen *K.K. og andre mod Danmark* (25212/21) fandt EMD ved dom af 6. december 2022, at Danmark havde krænket EMRK artikel 8 (retten til privatliv og familieliv) ved at afslå K.K.'s ansøgning om adoption af to børn, der var blevet til gennem en såkaldt kommerciel surrogataftale med en kvinde i Ukraine.

K.K.'s ansøgning om adoption blev afslået af Statsforvaltningen, hvis afgørelse efterfølgende blev stadfæstet af Ankestyrelsen med henvisning til, at § 15 i adoptionsloven indeholder et ubetinget forbud mod adoption, hvis nogen, der skal afgive samtykke til adoptionen, yder eller modtager vederlag.

Byretten og landsretten frifandt Ankestyrelsen. Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse. Højesteret fandt dog, at det ubetingede adoptionsforbud i § 15 i adoptionsloven ikke kan opretholdes, da bestemmelsen ikke giver mulighed for at foretage en konkret vurdering af, om adoption vil være bedst for det pågældende barn, hvilket strider mod retten til privatliv efter EMRK artikel 8. Højesteret fandt på den baggrund, at der er behov for, at lovgivningsmagten tager § 15 i adoptionsloven op til overvejelse. Samtidig tilkendegav Højesteret, at indtil der måtte foreligge en ny regulering, følger det af EMRK, at der i sager omfattet af § 15 i adoptionsloven skal foretages en konkret vurdering af, om afslag på adoption vil være i strid med EMRK artikel 8.

På baggrund af en konkret vurdering af sagen fandt et flertal i Højesteret (fire ud af syv dommere), at den interesse, som børnene havde i at blive adopteret af K.K. – afvejet over for de generelle hensyn til at beskytte børn mod at blive gjort til genstand for handel gennem kommercielle surrogataftaler og til at modvirke udnyttelse af sårbare kvinder, som § 15 i adoptionsloven bygger på – ikke indebar, at afslag på adoption måtte anses for en krænkelse af EMRK artikel 8.

EMD fandt i afgørelsen af 6. december 2022, at K.K. og de to børn trods afslaget på ansøgningen om adoption ikke var stødt på hindringer eller praktiske udfordringer ved at være sammen som familie. På den baggrund fandt EMD, at Danmark ikke havde krænket K.K. og de to børns ret til familieliv i henhold til EMRK artikel 8.

EMD fandt imidlertid, ligesom Højesteret, at alle sager vedrørende § 15 i adoptionsloven, skal afgøres ud fra en individuel vurdering om, hvorvidt afslag på en ansøgning om adoption vil være i strid med EMRK artikel 8. I denne henseende anerkendte EMD, at Højesteret havde stået over for en vanskelig hensynsafvejning. EMD fandt imidlertid, at de danske myndigheder ikke havde foretaget en rimelig hensynsafvejning mellem på den ene side hensynet til børnenes interesse i at få et juridisk forælder-barn forhold til deres mor, og på den anden side hensynet til de generalpræventive interesser, som ligger til grund for § 15 i adoptionsloven. Ifølge EMD måtte hensynet til børnenes interesse i at blive adopteret af K.K., som allerede havde forældremyndighed over børnene og fungerede som mor for dem,

veje tungest. På den baggrund fandt EMD således, at afslaget på adoption-søgningen var i strid med børnenes ret til privatliv efter EMRK artikel 8. Retten fandt dog ikke krænkelse af K.K.'s ret til privatliv, jf. EMRK artikel 8.

I sagen *Bjerg mod Danmark* (11227/21) fandt EMD ved dom af 13. december 2022, at Danmark ikke havde krænket EMRK artikel 5, stk. 4 (retten til domstolsprøvelse af en frihedsberøvelse), ved en afgørelse om, at en administrativ beslutning om genindlæggelse som led i en dom til psykiatrisk behandling ikke kunne være genstand for domstolsprøvelse.

Klager blev i 2013 af byretten fundet skyldig i vold mod en person i offentlig tjeneste, jf. straffelovens § 119, stk. 1, og vidnetrusler, jf. straffelovens § 123, og modtog en behandlingsdom til psykiatrisk behandling med mulighed for udskrivning og genindlæggelse efter overlægens og Kriminalforsorgens bestemmelse, jf. straffelovens § 69, jf. § 68, 2. pkt. Klager blev i henhold til behandlingsdommen genindlagt på psykiatrisk afdeling tre gange i 2018 af kortere varighed (ca. fire-otte dage). Klager indbragte herefter spørgsmålet om genindlæggelsernes lovlighed for byretten, jf. TfK2018.447V, hvoraf det fremgår, at en indlæggelse efter straffelovens § 69, jf. § 62, stk. 2, kan forelægges domstolene til prøvelse.

Byretten og landsretten fandt, at der var adgang til domstolsprøvelse af beslutningerne om genindlæggelse, og genindlæggelserne blev desuden godkendt i begge instanser.

Sagen blev af anklagemyndigheden indbragt for Højesteret med påstand om, at der *ikke* er adgang til domstolsprøvelse af de konkrete genindlæggelser. Højesteret fandt, at en administrativ beslutning om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, som hjemler genindlæggelse, ikke kan være genstand for domstolsprøvelse. Med henvisning til, at der efter straffelovens § 72, stk. 2, er mulighed for hvert halve år at få domstolsprøvelse af, om den idømte foranstaltning (behandlingsdommen til psykiatrisk behandling) skal ændres eller ophæves, fandt Højesteret endvidere, at der ikke er grundlag for at antage, at dette resultat vil være i strid med artikel 5, stk. 4, i EMRK om domstolsprøvelse af lovligheden af frihedsberøvelse.

Klager indbragte herefter sagen for EMD med påstand om, at den manglende domstolsprøvelse af de tre beslutninger om genindlæggelse var i strid EMRK artikel 5, stk. 4 (retten til domstolsprøvelse af en frihedsberøvelse).

EMD fandt, at klagers manglende mulighed for domstolsprøvelse af de tre genindlæggelser ikke var i strid med EMRK artikel 5, stk. 4, idet klager

havde mulighed for hvert halve år at få domstolsprøvet den oprindelige behandlingsdom, som hjemler genindlæggelse, efter straffelovens § 72, stk. 2.

2.2. Afviste sager

EMD offentliggjorde i 2022 to beslutninger om afvisning af sager mod Danmark efter EMRK artikel 35 om kriterier for antagelse af en sag til behandling i realiteten. Det drejer sig om følgende sager:

- *Laraba mod Danmark* (26781/19)
- *Mavric mod Danmark* (17803/20)

Sagen *Laraba mod Danmark* (26781/19) blev den 14. april 2022 afvist af EMD med henvisning til, at klagesagen var åbenbart grundløs, jf. EMRK artikel 35, stk. 3, litra a, og stk. 4.

Sagen vedrørte, om det var i overensstemmelse med EMRK artikel 8 (retten til respekt for privat- og familieliv), at landsretten d. 22. november 2018 frakendte klageren, der var dømt skyldig i at have tilsluttet sig Islamisk Stat med henblik på at begå terrorhandlinger, sit danske statsborgerskab og udviste ham fra Danmark med indrejseforbud for bestandigt.

Klager, som var både dansk og algerisk statsborger, er født og opvokset i Danmark, hvor hans forældre og søskende også bor. Klager har familie i Algeriet, hvor han også har været på ferie med sin far i 2011. Klager taler desuden arabisk.

For så vidt angår frakendelsen af det danske statsborgerskab bemærkede EMD, at frakendelsen var en konsekvens af klagers straffedom for alvorlige terrorforbrydelser i henhold til straffeloven §§ 114 c, stk. 3 (om at lade sig hverve til at begå terrorhandlinger), og 114 d, stk. 3 (om at lade sig træne, instruere eller på anden måde oplære til at begå terrorhandlinger). EMD anførte i den forbindelse, at terrorhandlinger i sig selv udgør en alvorlig trussel mod menneskerettighederne, hvorfor det er legitimt for medlemsstaterne at tage et fast standpunkt ("*to take a firm stand*") over for personer, der bidrager til terrorhandlinger.

For så vidt angår udvisningen fra Danmark bemærkede EMD, at klagerens kriminalitet var af en sådan natur, at han udgjorde en alvorlig trussel mod den offentlige orden. EMD fandt ligeledes, at de danske domstole havde foretaget en grundig undersøgelse af klagers personlige forhold, og at afgørelsen om udvisning med indrejseforbud for bestandigt ikke var

uproportionalt med formålet med afgørelsen, nemlig at beskytte samfundet mod terrorhandlinger.

EMD afviste således at behandle sagen som følge af, at klagen var åbenbart grundløs, jf. EMRK artikel 35, stk. 3, litra a, og stk. 4.

Sagen *Mavric mod Danmark* (17803/20) blev den 5. maj 2022 afvist af EMD med henvisning til, at klager ikke i tilstrækkelig grad havde udtømt de nationale retsmidler, samt at klagen var åbenbart grundløs, jf. henholdsvis EMRK artikel 35, stk. 1, og stk. 4, samt artikel 35, stk. 3, litra a, og stk. 4.

Sagen vedrørte, om udvisning af Danmark til Serbien med et indrejseforbud på seks år var i strid med EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf) og EMRK artikel 8 (retten til respekt for privat- og familieliv). Klager gjorde bl.a. gældende, at han ved udvisning til Serbien ”ikke ville modtage den nødvendige hjælp”.

Klager blev af byretten den 25. oktober 2018 idømt en behandlingsdom for bl.a. to røverier og udvist med et indrejseforbud på seks år. Klager var tidligere dømt for personfarlig kriminalitet, narkokriminalitet og berigelseskriminalitet. Landsretten stadfæstede byrettens dom den 26. juni 2019.

Klager er født i Serbien og fik opholdstilladelse i Danmark som 17-årig i 1996. Klagers mor og to brødre boede også i Danmark. Klager har ingen familie i Serbien, men han taler serbisk og har været på ferie i Serbien flere gange. Klager blev i 2003 diagnosticeret med skizofreni og har siden 2005 fået førtidspension.

EMD fandt i sin afgørelse af 5. maj 2022, at klager for så vidt angår EMRK artikel 3 ikke havde udtømt nationale retsmidler, da klager ved de nationale domstole alene havde påberåbt sig EMRK artikel 8 og ikke EMRK artikel 3. Klager havde i forbindelse med behandlingen af sagen for landsretten anført, at han ikke ville modtage den nødvendige psykiatriske hjælp i Serbien, men klager havde ikke fremlagt beviser herfor. EMD afviste derfor at behandle klagen vedrørende EMRK artikel 3.

For så vidt angår den af klager påståede krænkelse af EMRK artikel 8 bemærkede EMD, at de nationale domstole havde foretaget en grundig vurdering af klagers personlige forhold, herunder hans tilknytning til henholdsvis

Serbien og Danmark samt sagens øvrige omstændigheder, herunder alvorligheden af de begåede forbrydelser.

EMD fandt samlet, at de danske domstole havde foretaget en grundig afvejning af de hensyn, der efter EMD's praksis skal inddrages i udvisningssager, og at udvisningen for bestandig var underbygget af relevante og tilstrækkelige grunde samt var proportional. EMD henviste i den forbindelse også til, at domstolene udtrykkeligt havde taget stilling til, om udvisning ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, og til subsidiaritetsprincippet, hvorefter EMD, når afvejningen er blevet foretaget af de nationale myndigheder i overensstemmelse med de kriterier, som er fastlagt i EMD's praksis, vil kræve vægtige grunde for at substituere de nationale domstoles vurdering med sin egen.

2.3. Verserende sager

Der verserer i alt 29 sager ved EMD, hvori Danmark enten er anmodet om eller har afgivet retlige bemærkninger.

Følgende 15 sager er gengivet i en samlet beskrivelse nedenfor. Alle sagerne er modtaget i foråret 2022 og vedrører en påstået krænkelse af EMRK artikel 8 i forbindelse med en udvisning af en kriminel udlænding på baggrund af kriminalitet begået i Danmark:

- *Nguyen mod Danmark* (2116/21)
- *Kurland mod Danmark* (54157/21)
- *Husseini mod Danmark* (14270/21)
- *Noorzae mod Danmark* (44810/20)
- *W. mod Danmark* (9588/21)
- *Sarac mod Danmark* (19866/21)
- *Al-Masudi mod Danmark* (35740/21)
- *Sharifi mod Danmark* (31434/21)
- *Davud Kibar mod Danmark* (11093/22)
- *Payam mod Danmark* (sagsnr. 32739/21)
- *Resthtin mod Danmark* (61203/19)
- *Fateh og Belgacem mod Danmark* (60766/19 og 61126/19)
- *Hussain mod Danmark* (15860/22)
- *Goma mod Danmark* (18646/22)
- *Cakmak mod Danmark* (21783/22)

Sagerne vedrører 16 udlændinge (to klager behandles under én sag), hvor langt hovedparten er født og opvokset i Danmark eller kommet til Danmark i en ung alder. De 16 udlændinge er bl.a. blevet dømt for forsøg på fremme af terrorvirksomhed, våbenbesiddelse, narkokriminalitet og overtrædelser af straffelovens bestemmelser om vold med straffe fra otte måneders og op til tre år og 11 måneders fængsel. Overtrædelserne er begået i perioden fra marts 2017 til december 2019. Som følge af overtrædelserne er de alle blevet udvist af Danmark – 12 er blevet udvist med et indrejseforbud for bestandig, tre er blevet udvist med et indrejseforbud i 12 år, og en er blevet udvist med et indrejseforbud i seks år. Ydermere har to af de tre klagere, der er dømt for forsøg på fremme af terrorvirksomhed, fået frataget deres danske statsborgerskab.

Regeringen har afgivet processkrift i samtlige af sagerne, og overordnet argumenteret for, at sagerne bør afvises som åbenbart grundløse i medfør af EMRK artikel 35, stk. 3. Hvis EMD antager dem til behandling, har regeringen argumenteret for, at de danske domstole har foretaget en udførlig og grundig vurdering af sagernes omstændigheder i overensstemmelse med EMD's praksis vedrørende EMRK artikel 8 på udvisningsområdet, og at disse nationale domstoles vurderinger som følge af subsidiaritetsprincippet ikke bør tilsidesættes.

Der verserer herudover yderligere 14 sager mod Danmark ved EMD:

- *Sharafane mod Danmark* (5199/23)
- *Lindholm og dødsboet efter Leif Lindholm mod Danmark* (25636/22)
- *Kalkan mod Danmark* (51781/22)
- *Savuran mod Danmark* (3645/23)
- *Dian mod Danmark* (44002/22)
- *Foreningen imod Ulovlig Logning mod Danmark* (37050/22)
- *Wangthan mod Danmark* (51301/22)
- *M.P. mod Danmark* (25263/22)
- *A. B. Larsen mod Danmark* (18649/22)
- *Emma Daugaard Sørensen mod Danmark* (25650/22)
- *Muhammed Yasar Ilhan mod Danmark* (41157/20)
- *M.G. mod Danmark* (7921/20)
- *Duarte Agostinho m.fl. mod Danmark* (39371/20)
- *Abdallah El-Asmar mod Danmark* (27753/19)

Sagen, *Sharafane mod Danmark* (5199/23) vedrører, om det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til respekt for privat- og familieliv), at udvise klager med seks års indrejseforbud. Klager, som er irakisk statsborger, men født og opvokset i Danmark, blev ved landsretten idømt to år og seks måneders fængsel samt udvisning af Danmark med indrejseforbud i seks år for organiseret narkotikakriminalitet. Landsretten fandt i sin afgørelse af 24. marts 2022, at de samfundsmæssige hensyn, som taler for udvisning – herunder grovheden og karakteren af klagers kriminalitet – har større vægt end hensynet til klagers privat- og familieliv. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 2. maj 2023.

Sagen *Lindholm mod Danmark* (25636/22) omhandler, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv), 9 (retten til religionsfrihed) og 14 (forbuddet mod diskriminering), at der blev udført blodtransfusion på Leif Lindholm, der var medlem af trossamfundet Jehovas Vidner, og som efter en faldulykke akut blev indlagt på hospitalet. Efter to-tre dages indlæggelse modtog han i bevidstløs tilstand en blodtransfusion, selvom sundhedspersonalet var bekendt med, at Leif Lindholm bar et kort på sig, hvoraf det fremgik, at han som medlem af Jehovas Vidner under ingen omstændigheder ønskede at modtage blod, uanset om det var nødvendigt for at bevare hans liv. Landsretten fandt i sin afgørelse af 7. december 2020, at der forelå en krænkelse af EMRK artikel 8 og 9. Højesteret fandt i sin afgørelse af 1. februar 2022 imidlertid, at det ikke var i strid med EMRK artikel 8, 9 og 14, at der blev udført blodtransfusion.

EMD vurderer, at denne sag kan blive behandlet som en såkaldt ”impact case” med henblik på at sikre en hurtigere behandling ved EMD, idet sagen er af principiel karakter og forventes at få betydning for fortolkningen af EMRK artikel 8, 9 og 14. Som konsekvens heraf vil forligsfasen, hvor sagens parter afsøger muligheden for at forlige sagen, foregå parallelt med den skriftlige fase, hvor sagens parter udveksler de skriftlige bemærkninger til sagen. Forligsfristen og fristen for indlevering af regeringens processkrift er den 5. maj 2023.

Sagen *Kalkan mod Danmark* (51781/22) omhandler, hvorvidt det er i strid med EMRK artikel 2 (retten til liv) og/eller artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf), at fængselspersonalet i forbindelse med en overførsel af en indsat til en observationscelle lagde vedkommende i såkaldt brystvendt benlås, mens han var ilagt håndjern. Umiddelbart efter denne episode konstaterede fængselspersonalet, at

de ikke mærkede den indsatte puls, og der blev påbegyndt førstehjælp. Han blev genoplivet, men var i bevidstløs tilstand. Tre dage efter episoden døde han uden at være kommet til bevidsthed. Landsretten fandt i sin afgørelse af 2. november 2021, at Kriminalforsorgen havde sikret tilstrækkelig information og uddannelse om magtanvendelse, og at fængselspersonalet under episoden havde overholdt de relevante anvisninger ved brug af brystvendt benlås, navnlig at der ikke må lægges pres på personens ryg. Landsretten konkluderede på baggrund af obduktionserklæringerne, at dødsårsagen ikke kan fastlægges entydigt. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 26. april 2023.

Sagen *Savuran mod Danmark* (3645/23) vedrører, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv) at udvise klager med et indrejseforbud i seks år. Klager, som er tyrkisk statsborger og født i Danmark, blev af landsretten idømt to år og tre måneders fængsel for alvorlig narkotikakriminalitet samt udvist af Danmark med indrejseforbud i seks år. Landsretten fandt den 7. oktober 2022, at klagers tilknytning til Danmark er meget stærkere end hans tilknytning til Tyrkiet, men at klager udover statsborgerskabet har en vis tilknytning til Tyrkiet og ville kunne begå sig i Tyrkiet, hvis han udvises. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 25. april 2023.

Sagen *Dian mod Danmark* (44002/22) omhandler, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv) samt artikel 10 (retten til ytrings- og informationsfrihed), at idømme klager, som er rumænsk statsborger, 20 dages fængsel for at tigge på gaden, jf. straffelovens §197. Klager har i forbindelse med sagen anført, at han ikke kan modtage sociale ydelser og desuden er analfabet, hvorfor hans eneste mulighed for at overleve er ved at samle flasker, sælge hjemløseblade og tigge. Landsretten fandt den 11. november 2021 ikke, at klager havde godtgjort, at han ikke havde andre muligheder for at overleve end at tigge, herunder fordi klager tidligere var rejst til Rumænien flere gange og på gerningstidspunktet havde haft 130 euro på sig. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 14. april 2023.

Sagen *Foreningen imod Ulovlig Logning mod Danmark* (37050/22) vedrører, om de danske logningsregler er i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv) og artikel 10 (retten til ytrings- og informationsfrihed). Endvidere gør klager gældende, at eftersom de danske domstole ikke har prøvet logningsreglernes gyldighed eller anvendelighed, efterlader det

klageren uden adgang til effektive retsmidler, hvilket er i strid med EMRK artikel 13 (adgang til effektive retsmidler). Landsretten – som behandlede sagen i første instans grundet sagens principielle karakter – fandt i sin dom af 29. juni 2021, at retsvirkningen af en modstrid med EU-retten ikke medfører, at de danske logningsregler er ugyldige, men at de danske domstole skal undlade at anvende reglerne i konkrete tilfælde, i det omfang anvendelsen af reglerne måtte være i strid med EU-retten eller EMRK. Højesteret stadfæstede den 30. marts 2022 landsrettens dom. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 14. april 2023.

Sagen *Wangthan mod Danmark* (51301/22) omhandler, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv) at udvise klager af Danmark med indrejseforbud i seks år. Klager kom til Danmark i 2017 med sine to børn og blev senere gift med en dansk statsborger. Klager blev af landsretten den 22. februar 2022 kendt skyldig i at have forsøgt at stikke sin mand – som hun fortsat er gift med – med en kniv samt true ham på livet, jf. straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 21 og § 266. Ligeledes blev klager fundet skyldig i at have sparket sin søn i ryggen, jf. straffelovens § 244, stk. 1, jf. § 81, nr. 11. Klager blev idømt seks måneders fængsel samt udvist af Danmark med et indrejseforbud på seks år. Den 10. februar 2023 meddelte regeringen EMD, at regeringen ikke anser sagen for egnet til at blive løst ved forlig. Regeringen afventer en tilbagemelding fra EMD med frist for indlevering af regeringens processkrift.

Sagen *M.P. mod Danmark* (25263/22) vedrører, om det var i overensstemmelse med EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf), at klager, som 13- og 15-årig, blev bæltefikseret den 10. oktober 2017 i 19 timer og 27 minutter og den 26. januar 2019 i 10 timer og 25 minutter i forbindelse med et forsøg på at flytte klager fra én afdeling til en anden, da han var indlagt på børnepsykiatrisk afdeling. Klager indbragte de to tvangsfikseringer for Det Psykiatriske Patientklagenævn. Nævnet vurderede, at klagenævnet ikke kunne tage stilling til iværksættelsen af 10. oktober 2017, da klagers mor havde samtykket til bæltefikseringen til brug for overflytningen af klager, hvorfor sagen ikke angik tvang, men magtanvendelse, hvilket nævnet ikke kan behandle sager om. I henhold til opretholdelsen af bæltefikseringen, vurderede nævnet, at denne var nødvendig og godkendte således denne. Klagenævnet realitetsbehandlede og godkendte endvidere bæltefikseringen den 26. januar 2019.

Nævnets afgørelse blev senere indbragt for domstolene, og den 8. november 2021 stadfæstede Højesteret byretten og landsrettens afgørelse, som

godkendte nævnets afgørelse. EMD har sat frist for parterne til at afsøge muligheden for at indgå forlig senest den 17. april 2023.

Sagen *A. B. Larsen mod Danmark* (18649/22) vedrører, om klager har været udsat for nedværdigende behandling fra politiet i forbindelse med en kropsvisitation i strid med EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf), samt om myndighedernes beslutning om ikke at indlede en straffesag herom var i strid med EMRK artikel 3. Klager har anført, at han har været udsat for en visitation, hvor han skulle afklæde sig, af fire politibetjente med det formål at ydmyge og nedværdige ham. Sagen blev indbragt for Den Uafhængige Politiklagemyndighed, som fandt, at der ikke forelå konkrete oplysninger eller forhold, der støttede anmeldelsen, og at anmeldelsen ikke i sig selv skabte mistanke om et strafbart forhold, der kunne danne grundlag for efterforskning. Denne afgørelse blev anket til statsadvokaten, som stadfæstede afgørelsen den 1. oktober 2021.

Klager har den 15. juli 2021 anlagt sag ved de danske domstole med påstand om, at frihedsberøvelsen var i strid med EMRK artikel 5 (retten til frihed og sikkerhed), og at den behandling han modtog under frihedsberøvelsen var i strid med EMRK artikel 3. Som følge heraf har regeringen anmodet om udsættelse af sagen ved EMD, indtil de danske domstole har truffet afgørelse, hvilket forventes at ske i fjerde kvartal af 2023.

Sagen *Emma Daugaard Sørensen mod Danmark* (25650/22) omhandler klagers anmeldelse af en voldtægt til politiet, som opgav påtalen. Dette blev påklaget til Statsadvokaten i København, der traf afgørelse om, at der skulle rejses tiltale for voldtægt i sagen. Det følger af retsplejeloven, at en afgørelse om omgørelse skal meddeles den tidligere sigtede inden 2 måneder fra den oprindelige afgørelsesdato. Som følge af flere ekspeditionsfejl ved Statsadvokaten blev denne frist overskredet, hvorfor straffesagen blev afvist af byretten. Klager gør gældende, at Danmark har krænket EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf) samt artikel 6 (retten til retfærdig rettergang), artikel 8 (retten til privat- og familieliv) og artikel 13 (adgang til effektive retsmidler). EMD har sat frist for indlevering af regeringens processkrift i sagen den 12. april 2023.

Sagen *Muhammed Yasar Ilhan mod Danmark* (41157/20) omhandler, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privat- og familieliv) at udvise klager med et indrejseforbud for bestandigt. Klager, der er tyrkisk statsborger, blev ved landsretten fundet skyldig i bl.a. forsøg på manddrab,

jf. straffelovens § 237, jf. § 21, men blev frifundet for straf, da landsretten fandt, at han på grund af sindssygdom eller en tilstand, der må ligestilles hermed, var utilregnelig i gerningsøjeblikket. Landsretten idømte ved dom af 10. oktober 2019 derfor klager til anbringelse på en psykiatrisk afdeling. Ved samme dom udviste retten klager af Danmark med indrejseforbud for bestandigt.

Klager blev den 18. december 2019 udskrevet fra Psykiatrisk Center i Glostrup. Den 3. januar 2020 indbragte klager spørgsmålet om ophævelse af dommens bestemmelse om udvisning, i medfør af udlændingelovens §50a, stk. 2, indbragt for domstolene. Landsretten opretholdt den 29. september 2020 bestemmelsen om udvisning. Sagen blev indbragt for Højesteret, og den 11. oktober 2022 ophævede Højesteret udvisningen af klager. Regeringen har herefter sendt en anmodning til EMD om, at EMD på baggrund af Højesterets afgørelse afslutter sagen.

Sagen *M.G. mod Danmark* (7921/20) vedrører, om det var i overensstemmelse med EMRK artikel 6, stk. 1, (retten til retfærdig rettergang), at familieretten afgjorde en retssag om ændring af en mundtlig aftale om børnebidrag på skriftligt grundlag, jf. den forenklede familiesagsproces, på trods af klagers anmodning om en mundtlig behandling af sagen. Klageren anmodede efterfølgende Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at indbringe familierettens afgørelse for landsretten, bl.a. med henvisning til, at familierettens afslag på en mundtlig forhandling i sagen var i strid med EMRK artikel 6, stk. 1. Den 9. september 2019 afslog Procesbevillingsnævnet anmodningen. Regeringen har den 21. juli 2022 afgivet processkrift i sagen, og den 23. november 2022 blev der afgivet supplerende bemærkninger i sagen. EMD har varslet, at der bliver afsagt dom i sagen den 9. marts 2023.

Sagen *Duarte Agostinho m.fl. mod Danmark* (39371/20) vedrører 33 medlemsstater, herunder Danmarks, udledning af drivhusgasser, der bidrager til global opvarmning, der ifølge klagerne påvirker klagernes levevilkår og sundhed. Klagerne gør gældende, at de indstævnte medlemsstater, herunder Danmark, ikke opfylder deres (positive) forpligtelser i henhold til EMRK artikel 2 (retten til liv), artikel 3 (forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling) og artikel 8 (respekt for familie- og privatliv), idet klagerne gør gældende, staterne ikke i tilstrækkelig grad regulerer og begrænser deres drivhusgasudledninger på en sådan måde, at de globale temperaturstigninger ikke overstiger 1,5°C. Klagerne, der alle er fra yngre generationer, gør i den forbindelse også gældende, at staterne krænker

EMRK artikel 14 (om forbud mod diskrimination) læst sammen med EMRK artikel 2, 3 og 8, bl.a. med henvisning til, at klimaforandringer får en større påvirkning på deres levevilkår og sundhed sammenholdt med ældre generationer.

Regeringen har indleveret hovedprocesskrift i sagen den 27. maj 2021 samt supplerende bemærkninger i sagen den 17. maj 2022. Sagen er efterfølgende blevet henvist til Storkammer-behandling ved EMD. Regeringen har den 31. januar 2023 indleveret to processkrifter til brug for Storkammerets behandling af sagen; et fælles processkrift udarbejdet i samarbejde med en række af de øvrige indstævnte medlemsstater, der navnlig vedrører, hvorvidt sagen kan antages til realitetsbehandling ved EMD, samt et nationalt processkrift, der primært redegøre for Danmarks handling på klimaområdet.

Sagen *Abdallah El-Asmar mod Danmark* (27753/19) vedrører, hvorvidt det var i strid med EMRK artikel 3 (forbud mod tortur og nedværdigende eller umenneskelig behandling eller straf), at to fængselsbetjente anvendte peberspray mod klager i en observationscelle, og at klager blev fikseret i ca. 17 timer. Sagen drejer sig endvidere om, hvorvidt politiet har foretaget en effektiv efterforskning af klagerens anmeldelse om vold begået af fængselsbetjente. Et af spørgsmålene i sagen vedrører, om EMRK artikel 3 generelt er til hinder for brug af peberspray i et lukket rum, eller om dette beror på en konkret vurdering. Regeringen afgav hovedprocesskrift den 1. marts 2022 og supplerende bemærkninger den 12. september 2022.

2.4. Tredjepartsinterventioner

I 2022 har Danmark afgivet tredjepartsindlæg efter EMRK artikel 36 i to sager ved EMD.

Sagen *Executif van de moslims van België m.fl. mod Belgien* (16760/22) drejer sig om, hvorvidt regionslovgivning vedtaget i Flandern og Vallonien, hvorefter rituel slagting ikke må foretages uden forudgående bedøvelse, er i strid med EMRK artikel 9 (retten til religionsfrihed) og artikel 14 (forbudet mod diskrimination) sammenholdt med artikel 9. Sagen er anlagt af en række religiøse foreninger, der repræsenterer muslimske og jødiske trossamfund i Belgien.

Sagen har dansk interesse, idet den danske lovgivning også indeholder et krav om forudgående bedøvelse ved slagtning, herunder rituel slagtning. Regeringen afgav tredjepartsindlæg den 31. januar 2023.

Sagen *Ukraine mod Rusland* (11055/22) vedrører spørgsmålet om, hvorvidt Rusland har begået omfattende og grove menneskerettighedskrænkelser under invasionen af Ukraine. EMD udtalte i en resolution af 22. marts 2022, at EMD forbliver kompetent til at behandle sager om Ruslands overtrædelser af EMRK, hvis de relevante forhold har fundet sted inden den 16. september 2022, uagtet at Rusland ved Europarådets Ministerkomité's beslutning af 16. marts 2022, blev ekskluderet fra Europarådet med øjeblikkelig virkning.

Regeringen har den 20. september 2022 anmodet om tilladelse til at intervenere i sagen. Sagen er af dansk interesse, da sagen har almen offentlig betydning, herunder fordi sagen rejser spørgsmål om jurisdiktion efter EMRK artikel 1. Derudover har regeringen et ønske om i videst muligt omfang at bistå Ukraine i at stille Rusland til ansvar for alvorlige menneskerettighedskrænkelser begået i Ukraine. Der afventes på nuværende tidspunkt svar fra EMD vedrørende anmodningen om tredjepartsintervention.

2.5. Status i sager som Danmark tidligere har intervenseret i

Ud over de ovennævnte sager, hvori Danmark har afgivet tredjepartsindlæg i 2022, verserede der fem sager ved EMD, hvori Danmark tidligere har afgivet tredjepartsindlæg efter EMRK artikel 36. Fire af sagerne blev afgjort ved dom i 2022, mens en af sagerne afventer behandling ved Grand Chamber.

Sagerne *Christensen mod Rusland* (39417/17) og *Christensen mod Rusland* (44386/19) blev behandlet sammen med en række andre sager ved EMD's dom af 7. juni 2022, *Taganrog Lro m.fl. mod Rusland* (32401/10 m.fl.).

Sagen *Christensen mod Rusland* (44386/19) vedrørte, om det var i overensstemmelse med EMRK artikel 9 (retten til religionsfrihed) alene eller læst sammen med EMRK artikel 11 (retten til forenings- og samlingsfrihed), at klager blev idømt seks års fængsel for at have fortsat sine aktiviteter for en lokal afdeling af Jehovas Vidner, efter at organisationen var blevet tvangsopløst ved dom med henvisning til, at organisationen var ekstremistisk.

Sagen *Christensen mod Rusland* (39417/17) vedrørte, hvorvidt varetægtsfængslingen af samme klager på baggrund af ovennævnte aktiviteter var i overensstemmelse med EMRK artikel 5 (retten til frihed og sikkerhed).

EMD afsagde dom den 7. juni 2022 og fandt i sagerne vedrørende Christensen, at det var i strid med EMRK artikel 5 og artikel 9 at varetægtsfængsle klager og idømme ham fængsel for hans deltagelse i Jehovas Vidners religiøse aktiviteter i Rusland og bemærkede i den forbindelse, at artikel 9 beskytter både individuel og kollektiv udøvelse af religion.

EMD anførte bl.a., at de russiske domstoles opløsning af en Jehovas Vidnerorganisation og myndighedernes beslutninger om at kategorisere udgivelse fra Jehovas Vidner som ekstremistiske beroede på en vilkårligt bred definition af ”ekstremistiske aktiviteter” i russisk lovgivning, som udgør en krænkelse af artikel 9. EMD henviste endvidere til, at myndighederne ikke havde dokumenteret, at klager var involveret i nogen ekstremistiske aktiviteter, og at retsforfølgningen af klager for at udøve sin religion i fællesskab med andre var baseret på en urimeligt bred definition af ekstremisme i den nationale lovgivning og ikke forfulgte et lovligt formål. Som følge heraf var strafforfølgningen af Christensen i strid med EMRK artikel 9. Under henvisning til, at hele strafforfølgningen således var præget af vilkårlighed, fandt EMD endvidere, at både varetægtsfængslingen og den efterfølgende fængsling af Christensen var i strid med EMRK artikel 5, idet de ikke var baseret på en rimelig mistanke.

EMD anviste, at Rusland bl.a. skal løslade alle Jehovas Vidner, der var blevet berøvet deres frihed.

Sagen *M.T. m.fl. mod Sverige* (22105/18) vedrørte, om det var i strid med EMRK artikel 8 (retten til privatliv og familieliv) samt artikel 14 (forbud mod diskrimination) sammenholdt med EMRK artikel 8, at Sverige havde givet afslag på familiesammenføring til en mindreårig syrisk flygtning med midlertidig subsidiær beskyttelsesstatus. Sagen havde dansk interesse, idet den svenske ordning – ligesom de danske regler om udskydelse af adgangen til familiesammenføring for udlændinge med midlertidig beskyttelsesstatus – indebærer en midlertidig udskydelse af adgangen til familiesammenføring for visse grupper af flygtninge. I Sverige er venteperioden for familiesammenføring til med midlertidig subsidiær beskyttelsesstatus to år.

EMD afsagde dom den 20. oktober 2022 i og fandt, at Sverige hverken havde krænket EMRK artikel 8 eller artikel 14 sammenholdt med artikel 8.

Sagen *H.F. m.fl. mod Frankrig* (24384/19 og 44234/20) vedrørte, hvorvidt Frankrigs afvisning af at evakuere to franske mødre og deres børn fra Al-Hol-lejren i Syrien udgjorde en krænkelse af EMRK artikel 3 (forbud mod tortur, umenneskelig eller anden nedværdigende behandling eller straf) samt artikel 3, stk. 2, (forbud mod at nægte egne statsborgere indrejse) i 4. tillægsprotokol til EMRK.

Sagerne var anlagt af forældrene til to kvindelige franske statsborgere, der i henholdsvis 2014 og 2015 indrejste i et område i Syrien kontrolleret af Islamisk Stat. Begge kvinder fik børn, mens de var udrejst, og havde siden 2019 været fængslet i det nordøstlige Syrien i Al-Hol-lejren. Klagerne gjorde bl.a. gældende, at kvinderne og deres børn var under fransk jurisdiktion efter EMRK artikel 1, og at Frankrig følgelig havde et ansvar over for dem, og at Frankrig derfor var forpligtet til at bistå dem med at genindrejse til Frankrig.

EMD's Storkammer afsagde dom i sagen den 14. september 2022, og fandt, at Frankrig med sin beslutning om ikke at evakuere franske statsborgere ikke havde jurisdiktion efter konventionens artikel 3 om forbuddet mod tortur, umenneskelig eller anden nedværdigende behandling eller straf i relation til forholdene i lejrene. For så vidt angik forbuddet mod at nægte egne statsborgere indrejse, jf. artikel 3, stk. 2, i 4. tillægsprotokol til EMRK, fandt EMD under de foreliggende omstændigheder, at Frankrig havde jurisdiktion. EMD fandt yderligere, at der ikke var en generel pligt for Frankrig til at bistå med evakuering af de franske børn og mødre fra lejrene. Imidlertid forelå der i den konkrete sag ekstraordinære omstændigheder, der førte til, at Frankrig skulle sikre klagerne tilstrækkelige processuelle garantier mod vilkårlighed. Da dette ikke var sket, forelå der en krænkelse af artikel 3, stk. 2, i 4. tillægsprotokol til EMRK.

Sagen *Humpert mod Tyskland* (59433/18) vedrører, om det tyske forbud mod, at tjenestemænd kan strejke samt muligheden for at give disciplinære sanktioner for deltagelse i strejker, udgør et uproportionalt indgreb i EMRK artikel 11 (retten til forsamlings- og foreningsfrihed), der tillige beskytter retten til at danne fagforeninger og retten til at strejke. Endvidere omhandler sagen, hvorvidt forbuddet udgør diskrimination i strid med EMRK artikel 14 (forbud mod diskrimination) sammenholdt med artikel 11, idet offentligt ansatte lærere, der ikke er tjenestemandsansatte, har ret til at strejke.

Sagen har dansk interesse, idet det tyske tjenestemandssystem efter det oplyste minder om det danske tjenestemandssystem, bl.a. fordi begge systemer opererer med et forbud mod at strejke samt mulighed for, at der kan gives disciplinære sanktioner for deltagelse i strejker. Regeringen afgav tredjepartsindlæg den 30. januar 2020. Sagen er efterfølgende blevet henvist til behandling ved EMD's Storkammer.

3. FN-komitéers udtalelser i klagesager mod Danmark fra 18. marts 2022 til og med 1. marts 2023

Danmark har tiltrådt den individuelle klageadgang til FN's Menneskerettighedskomité, FN's Handicapkomité, FN's Torturkomité, FN's Kvindekomité, FN's Racediskriminationskomité og FN's Børnekomité.

Komitéernes udtalelser er ikke retligt bindende for Danmark.

I det følgende redegøres der for komitéernes udtalelser i klagesager mod Danmark i perioden fra 18. marts 2022 til 1. marts 2023, hvor der er blevet udtalt kritik af Danmark.

3.1. FN's Menneskerettighedskomité

FN's Menneskerettighedskomité fremkom med én udtalelse i en klagesag mod Danmark i 2022, hvor der udtales kritik af Danmark.

Klagesagen, *J.S.K.N. mod Danmark (2754/2016)*, vedrørte, hvorvidt nægtelse af dispensation fra kravet om danske sprogkundskaber og efterfølgende afvisning af statsborgerskab var i strid med FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder (CCPR) artikel 26 om lighed for loven læst i sammenhæng med artikel 2, stk. 1, om pligten til at respektere CCPR uden nogen form for forskelsbehandling.

Klager, som er statsløs palæstinenser, havde oplyst, at han er diagnosticeret med PTSD, hvilket forhindrede ham i at lære dansk på det fornødne niveau for at opnå dansk statsborgerskab. Klager ansøgte som følge heraf om dispensation fra betingelserne om dokumentation for danskundskaber og dokumentation for at have bestået en statsborgerskabsprøve. Klagers ansøgning om dispensation blev imidlertid afvist den 27. oktober 2015, da Folketingets Indfødsretsudvalg fandt, at klager ikke opfyldte betingelserne for dispensation fra betingelserne om dokumentation for danskundskaber og dokumentation for bestået statsborgerskabsprøve. Da forhandlingerne i

Folketingets Indfødsretsudvalg er fortrolige og ikke omfattet af forvaltningslovens krav om begrundelse for afgørelser, kunne Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet ikke oplyse klager nærmere om udvalgets behandling af sagen.

Klager anførte, at afvisning af dispensation var i strid med CCPR artikel 26, da afgørelsen var vilkårlig og diskriminerende, som følge af hans diagnose.

Menneskerettighedskomitéen har i sin udtalelse af 25. oktober 2022 anført, at Indfødsretsudvalget, ved ikke at have begrundet afvisningen af klagers ansøgning om dispensation, ikke har påvist, at udvalgets beslutning var baseret på rimelige og objektive grunde. Komitéen bemærkede endvidere, at den manglende begrundelse for beslutningen om at afvise klagers ansøgning gør det meget vanskeligt, hvis ikke umuligt for klager at indsende yderligere dokumentation til Indfødsretsudvalget eller at genansøge om statsborgerskab. Menneskerettighedskomitéen fandt således samlet, at Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet havde handlet i strid med CCPR artikel 26. Komitéen har anmodet om den danske stats opfølgende bemærkninger senest den 29. maj 2023.

3.5. FN's Racediskriminationskomité

FN's Racediskriminationskomité fremkom med én udtalelse i en klagesag mod Danmark i 2022, hvor der udtaltes kritik af Danmark.

Klagesagen *M.J. mod Danmark (62/2018)* vedrørte, om Rigsadvokatens beslutning om at stoppe efterforskningen af en straffesag om bl.a. racisme mod den svenske kunstner, Dan Park, i forbindelse med udstillingen af hans værker i bl.a. Provianthuset i Folketinget i 2014 var i strid med FN's Konvention om Afskaffelse af Alle Former for Racediskriminations artikel 4 (a) om bl.a. krav om kriminalisering af udbredelse af idéer, der hviler på racemæssig overlegenhed eller racehad, læst sammen med artikel 6 (retten til effektiv beskyttelse og retsmidler imod racediskriminerende handlinger), ved ikke at have sikret en effektiv reaktion imod racistisk hadtale.

Kunstudstillingen, der bl.a. var arrangeret af Dansk Folkeparti, indeholdt en række kunstværker, som Dan Park var blevet dømt for efter den svenske racismeparagraf i forbindelse med udstilling af værkerne i Sverige. Ved den danske udstilling blev kunstværkerne udstillet med en forklarende tekst, som bl.a. beskrev baggrunden for og kunstnerens formål med værket. I forbindelse med udstillingen kunne genoptryk af værkerne købes.

Statsadvokaten indstillede den 26. januar 2017 efterforskningen af Dan Park. Den 29. marts 2017 tiltrådte Rigsadvokaten dette, og fandt at efterforskningen mod Dan Park ikke skulle genoptages, med begrundelsen om, at udstillingsarrangørerne havde forklaret, at formålet med udstillingen af værkerne var at skabe debat om ytringsfrihedens grænser, hvilket Rigsadvokaten fandt også blev understøttet af de forklarende tekster til de udstillede værker. Der blev endvidere henvist til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 (retten til ytringsfrihed), hvorved bl.a. samfundsdebattørers og kunstneres ret til ytringsfrihed skal fortolkes udvidende.

Racediskriminationskomitéen fandt i sin udtalelse af 2. december 2022 indledningsvist, at påstanden om krænkelse af retten til effektive retsmidler i henhold til artikel 6 i CERD var åbenbart grundløs.

Herefter fandt Racediskriminationskomitéen, at de fremviste værker udgjorde racistisk hadtale. Udstillingen havde – efter Komitéens opfattelse – ikke alene til formål at sætte fokus på ytringsfrihedens grænser. Udstillingen havde også til formål at udbrede værkerne og deres racistiske indhold, idet genoptryk af værkerne kunne købes i forbindelse med udstillingen. Komitéen bemærkede endvidere, at den forklarende tekst til værkerne ikke tog afstand fra værkernes racistiske indhold.

Som følge heraf fandt Komitéen, at Rigsadvokatens indstilling af efterforskningen var i strid med CERD's artikel 4(a) læst sammen med artikel 6, idet der ikke havde foreligget en tilstrækkelig proportional effektiv reaktion fra Danmark henset til at værkerne udgjorde racistisk hadtale uagtet, at Rigsadvokaten måtte anses for at have foretaget en grundig vurdering af, hvorvidt udstillingen af værkerne udgjorde en strafbar handling.

Komitéen har anmodet om den danske stats opfølgende bemærkninger senest den 16. marts 2023.

3.6. FN's Børnekomité

FN's Børnekomité fremkom med to udtalelser mod Danmark i 2022, hvor der blev udtalt kritik af Danmark.

Klagesagen *S.S.F. S.M.F. mod Danmark (96/2019)* vedrørte, om udsendelsen af en somalisk kvinde og hendes mindreårige datter var i strid med FN's Børnekonventions (CRC) artikel 3 (pligten til at lade hensynet til barnets

tarv komme i første række) og artikel 19 (pligten til at beskytte barnet mod mishandling), idet klager påstod, at udsendelse til Somalia ville udsætte hendes datter for risiko for tvangsmæssig omskæring.

Flygtningenævnet gav den 28. maj 2019 klager og hendes datter afslag på asyl med begrundelsen om, at klageren ikke havde påvist, at der forelå en reel risiko for, at datteren ville blive udsat for tvangsmæssig omskæring, hvis udsendt til Somalia.

I sin udtalelse af 27. maj 2022 fandt Børnekomitéen, at den danske stats vurdering af klagers evne til at beskytte sin datter var mangelfuld, da myndighederne ikke havde vurderet, hvordan moderen ville kunne modsætte sig omskæringen af sin datter i den konkrete situation. Derudover fandt komitéen det mangelfuldt, at den danske stat havde undladt at inddrage princippet om barnets tarv ved vurderingen af den påståede risiko for, at datteren ville blive udsat for omskæring, hvis hun blev udsendt til Somalia. Hertil anførte komitéen, at barnets rettigheder ikke må være afhængig af moderens evne til at modstå kulturelt pres, og at staten skal anvende et forsigtighedsprincip ved vurderingen af, om datteren ville risikere omskæring. Børnekomitéen fandt som følge heraf, at udsendelse af datteren ville udgøre en krænkelse af CRC artikel 3 og 19, da der forelå en risiko for tvangsmæssig omskæring af hende.

Flygtningenævnet genoptog på den baggrund den 8. juli 2022 sagen. Den 28. september 2022 blev klager og klagers datter meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1.

Klagesagen *S.K. mod Danmark (99/2019)* vedrørte, hvorvidt udsendelsen af en indisk klager og dennes mindreårige datter var i strid med datterens rettigheder efter CRC artikel 3 (pligten til at lade hensynet til barnets tarv komme i første række), artikel 6 (børns ret til livet), artikel 22 (pligten til at yde passende beskyttelse og humanitær bistand til flygtningebørn), og 37(a) (forbud mod tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling af børn).

Klager havde i sagen for Flygtningenævnet anført, at hun bl.a. frygtede, at hun ved udsendelse til Indien ville blive slået ihjel af sin ægtefælle, at datteren ville blive tvunget ud i børneprostitution, og at klager og klagers datter ville blive udsat for fysisk vold af klagers forældre, idet klager havde giftet sig mod deres vilje.

Flygtningenævnet gav den 19. juni 2019 klager og klagers datter afslag på asyl med den begrundelse, at klager ikke havde påvist, at der forelå en reel risiko for, at klager og klagers datter ville blive udsat for vold ved udsendelse til Indien.

I sin udtalelse af 1. juni 2022 fandt Børnekomitéen, at den danske stat ikke i tilstrækkelig grad havde inddraget barnets tarv i vurderingen af klager og klagers datters asylansøgning, og at den danske stat dermed havde undladt at beskytte klager mod en reel risiko for uoprettelig skade ved at sende hende og hendes datter tilbage til Indien. Børnekomitéen fandt således, at udsendelse af klager og klagers datter ville udgøre en krænkelse af datterens rettigheder i strid med CRC artikel 3, 6, 22 og 37(a).

Flygtningenævnet genoptog på den baggrund den 20. juli 2022 sagen. Den 9. september 2022 blev klager og dennes datter meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1.